

Markhot Ferenc

Eger kórházalapítás:

Középkorban volt működő kórház / 1240-ben IX Gergely Pápa egyik apostoli leiratában visszaitéli a Szent Jakabról elnevezett kórház jogtalanul elvett jövedelmét. A kórházat a tatárjárás elpusztította/

1550-as évekből származó térképen egy épületcsoportot hospital névvel illetnek, ami valószínűleg leprosonium volt

1726 Irgalmas rendi kórházalapítás. Alapító Erdődy Gábor Egri Püspök, mely mentesült minden adóteher és egyéb közszolgálat fizetése alól és létesítését III Károly király 1727 május 9.-én pecsétetes diplomával megerősíti. Megnyitás 1728 dec. 26. / építő valószínűleg az olasz Carlone/. Működtető az Irgalmas Rend. 1727 aug és 1728 febr közt 25 beteget kezeltek, 1 halt meg. Az építkezés 1748-ban fejeződött be a 3. szárny megépítésével. A kórteremek 26 ágyasak voltak, de extra jelzéssel kisebb kórterem is létezett, melyben 3 ágy volt. Elmebetegek elkülönítésére is volt kórterem.. Gyógyszertárat hoztak létre. A kórház működéséhez a püspök 700, a vármegye 200, Eger városa 100 Ft-ot adományozott.

1725 és 1745 közt 3662 beteget ápoltak., ebből 265 halt meg./A betegfelvételi naplók megmaradtak/

A kórházat jól képzett, külföldi egyetemet végzett orvosok vezették, mely ebben a korban nem megkövetelt vagy megszokott rend volt, ebből adódóan magas szintű volt az itt folyó gyógyítómunka. Másutt kórházakat chirurgusok vezették. A kórház vezetését Markhot Ferenc physikus orvos 1758-ban vette át.

Csak és kivétel nélkül férfiakat vette fel !!!!? A kórházi kezelés ingyenes volt, más vallásukat is felvettek.

Magyarországon ebben a korban nem volt orvosképzés. A már 100 éve működő Nagyszombati egyetemen sem képezték orvosokat. Ezért ebben a korban rendkívül kevés volt Mo-on az orvosok száma. Voltak kezdeményezések arra, hogy Mo-on is meginduljon az orvosképzés, azonban ez nem volt a bécsi udvarnak szívügye, sőt akadályozott minden tervet azon elven, hogy „minél alacsonyabb a szellemi színvonal annál inkább ki lehet uzsorázni a Mo-i gazdasági erőket. A Bécsi egyetem féltékenységből sem akart Mo-on versenytársat, ezért a bécsi kancelláriában elakad minden kérés, tervezet, mely a haza orvosképzés ügyét szolgálná. E korban kezdi orvosi működését Markhot Ferenc

Markhot Ferenc 1718 körül született a Nógrád Megyei Vittencen. Ifjú koráról sokat tudunk. A család nemesi címet kapott. A nemesi levél 1960-as évekig követhető az utódoknál, ekkor nyoma veszett. Markhot Ferenc az orvosi egyetemet Bolonyában végezte, majd végzés után Nagyváradon kezdi orvosi munkáját, ahol Forgács Váradi püspök udvari orvosa. Jó hírnévre tett szert. 1758-ban Barkóczi Ferenc egri püspök külön megbizottakat küld érte. Markhot eleget tesz a kérésnek és Egerbe jön, ahol több feladatot vállal: a püspöki udvar orvosa, a szeminárium orvosa, megyei orvos, városi orvos és az Irgalmas Rendi Kórház orvosa is lesz.

Markhot tevékeny szellemére utal, hogy e tevékenységek mellett természetkutató munkát is folytat és leírja az egri langyos vizű forrásokat, felfedezi a parádi timsós vizet a recski és tari savanyú vizet és a parádi kénes savanyúvizet. Elvégzi a vizek vegyelemzését is.

Közben érik a nagy eszme, az orvosi oktatás létrehozásának ügye Egerben. Barkóczi püspököt Eszterházy Károly püspök követi az egri püspöki székhelyben, aki Egert a magyar tudományos élet központjává kívánja fejleszteni, Egerben egyetemet akar alapítani, jogi, filozófiai, orvosi és teológiai karral. Saját vagyonából elkezd építeni az Universitást – az egri Lyceumot. Markhot lelkesen bekapcsolódik az alapítás gondolatába és még az építkezés elkészülte előtt 1767 dec-ben javaslatot terjeszt a püspök elé az orvostudomány tervével, ahol vállalja az orvos, és orvosjelöltek elméleti és gyakorlati képzését, melyet ingyen „csupán a hazaszeretet erejében bizakodva”, vállal. Az orvostanhallgatók tanulják meg az anatómiából az emberi test belső felépítését, a szervek, testrészek működését, kémiából, botanikából mindazt, aminek tudása gyakorlati szempontból legfontosabb. Az előadásokat csak abszolváltnak és bizonyítvánnyal ellátott filozófiai szakot befejezett diákok hallgathatják. Az előadásokat reggel fél 8-9-ig és délután 2-4-ig tartják. Az oktatás az egyetemi épület elkészültéig az Irgalmas rendi Kórházban fog történni ahol minden segédeszköz megvan a bonctan és növénytan tanításához is.

A püspök elfogadja Markhot lelkes felajánlását, elfogadja Markhot által felterjesztett tanulmányi rendet és 1769 november 25.-én megnyílik Egerben a mai kórház helyén az első magyar orvosi kar – a Scola Medicinalis. Az oktatás 10 hallgatóval indult, ami nem volt kis szám, hisz a nyugati orvosegyetemeken is 10-25 közt volt az egyes évfolyamokon tanuló hallgatók száma, Halléban 2 tanár végezte az orvostanhallgatók tanítását, az 1810-ben Bonnban felállított orvoskaron 3 tanár működött. A Nagyszombati orvoskar 7 hallgatóval indult, de az ösztöndíjak hiánya miatt a második évre csak 3 hallgató maradt, akik nevét a feljegyzés megörökítette – Palatini Jakab, Gogolák Imre, Tarczaly Sámuel. / az első 3 hazánkban tanuló orvostanhallgató/. 1770 szept. 8.-án Brunswick Antal királyi biztos jelenlétében tartották meg az első év vizsgáit. Markhot egymagában nem tudja ellátni valamennyi tárgy tanítását, tanársegédeket kért maga mellé, a kérést Mária Terézia királynő elutasította. Eszterházy Károly püspök levélben kéri Mária Terézia királynőt az egyetem alapítás támogatására. ”Ha felségednek legmagasabb elhatározása folytán biztosítva lesz az egyetemnek Egerben történő felállítása, arra fogok törekedni, hogy az orvostudomány tanításának behozatalához szükséges alapokat is megszerezze” Annak ellenére, hogy a kezdeményezést Van Swieten a királynő legfőbb egészségügyi tanácsadója is támogatja a királynő döntése mégis elutasító és Mária Terézia 1770-ben a nagyszombati egyetemet ruházta fel orvostudomány megindítására és orvosi diploma kiadására kizárólagos privilégiummal. Az egri Scola Medicinalis konkurens lett volna és ezen kívül távol volt Bécsből, nehezen ellenőrizhető, politikailag sem teljesen megbízható irányítás alatt, hiszen Eszterházy püspök olaszos kultúrája, az osztrák barokk-világától sokban eltérő elvi magatartása csak kétséget és bizonytalanságot jelentettek a mindenható bécsi vezetés számára. Emiatt az Egri Scola Medicinalis hat éves fennállás után, 1775-ben megszűnt. Markhot később mégis büszke önérettel mutat rá, hogy az ő egri orvosi iskolájában, ahol 6 éven át tanította Magyarországon elsőnek az orvostant, számos olyan orvost nevelt a haza számára, akik később létesített nagyszombati egyetemen csekély utótanulmányokkal képesített orvosokként álltak a gyógyítás szolgálatába. Markhot kezdettől fogva az oktatás súlypontját a kórházban történő gyakorlati képzésre helyezte. Ezzel a klinikai rendszer előfutára volt.

Markhotban azonban benne volt a tudás átadásának szenvedélye. Ha nem foglalkozhatott orvostanhallgatók tanításával, kezébe vette a bábák és orvosok képzésének ügyét. 1775-

től kedve még további öt éven át tanította őket, foglalkozott velük. A borbélyok nem nézték jó szemmel Markhot e tevékenységét, akadályozták munkájában, megakadályozták, hogy kórboncolásokat végezzen. Markhot 1781-82-ben az egri Lyceumban egy helységet rendezett be a bonctani demonstrációk céljára., egy másikban kémiai laboratórium, egy harmadikban fizikai múzeum működött, ami arra utal, hogy az orvosi oktatás 1775-ben sem szűnt meg, hanem Markhot legalább a sebészek és szülésznők részére heti egy kollégiumra leszűkítve tovább folytatja az anatómiai demonstrációját.

1780-ban Markhot elmúlt 60 éves amikor feltűnik Egerben Doslern Károly fiatal tehetséges Bécsben végzett orvos, aki beférkőzik Eszterházy Károly püspök bizalmába. A püspök megvonja egy ügy kapcsán Markhot-tól a bizalmat, a városban rossz orvos hírére keltik. Sorra elveszíti állásait: a szemináriumot, a püspöki orvosi állást, majd a városi orvosi állást is. Markhot már csak Megyei orvos feladatokat lát el de Heves Megye rendjei 1784 ápr 27.-i közgyűlésükön ettől az állásától is megfosztják Markhot keserű napokat él át. Kénytelen orvosirnoki állást vállalni a Megyén korábbi fizetésének egy tizedét kitevő napidíjért. 1789-ben Doslern nem vállalja kevés fizetés miatt a városi orvosi állást, ezért e feladatra Markhotot ideiglenesen megbízzák.

II József az egri lyceumot, a jogi, filozófiai és theologiai szakot is megszüntette, majd halála után 1790-ben az országgyűlés ismét visszaállította azokat. Markhot úgy látta, hogy ismét lehetőség nyílik az orvosi fakultás megindítására és a 72 éves orvos korát meghazudtoló frissességgel mindent elkövetett, hogy bevezetésre kerüljön ismét az orvosi szak / eljárta a püspöknél, beadványokat, javaslatokat irt, agitált a főispánnál és az országgyűlési követeknél és ismét felajánlotta az orvostudományok ingyenes oktatását a haza és a tudomány iránti szeretetből. Javaslatait az ország több neves személyisége támogatta. Hajnóczy József állást foglalt amellet, hogy a Nagyszombatról Budára helyezett egyetemet hozzák Egerbe. A javaslatok nem valósultak meg, a magyar kultúrtörténet egri egyeteme nem támadhatott fel újra. A két vetélytárs Markhot és Doslern, akik korábban kemény kenyérharcot folytattak, egymást feljelentették, szóban és írásban olyan vádakkal illették egymást, mely becsületüket és megélhetésüket kockáztatta, de a nagy ügy, az orvosképzés ügye félretette velük a személyes ellentéteket és közösen vállalták a tanítást: ingyen és lelkesedésből...”

Markhot Ferenc 1792 május 25.-én halt meg. Temetésének pontos helyszíne nem ismert. Nevét az egri Kórház 1989-ben vette fel, 1960-ban Markhot Ferenc emlékérmét alapított, melyet arra érdemes orvoskollégának évente egyszer adnak át

Mike György